

Code No. 6011

Roll No.

SET : C

D. El. Ed. 1st Year Exam., July/August – 2024

Proficiency in Sanskrit Language

संस्कृत भाषा में प्रवीणता

(Course Code : DE-111)

(Only for Re-appear/Mercy Chance Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 35

समय : 2 घण्टे]

[अधिकतम अंक : 35

सामान्य निर्देश :

- (i) कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ 4 तथा प्रश्न 6 हैं।
- (ii) प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये कोड नम्बर तथा सेट को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।
- (iii) कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।
- (iv) उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।
- (v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।
- (vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें। रोल नं० के अतिरिक्त प्रश्न-पत्र पर अन्य कुछ भी न लिखें और वैकल्पिक प्रश्नों के उत्तरों पर किसी प्रकार का निशान न लगाएँ।
- (vii) कृपया प्रश्नों के उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।

निर्देशाः –

- (क) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
- (ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यश्च भवेत्।
- (ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायां देयानि।
- (घ) प्रश्नसंख्या अवश्यमेव लेखनीया।

6011/(Set : C)

P. T. O.

भाग - 'क'

1. अधस्तनेषु यथेच्छं प्रश्नद्वयम् उत्तरत - 2 × 3 = 6
 (क) वाचनकौशलस्य आवश्यकतायाः विषये प्रतिपादयत।
 (ख) संस्कृतभाषायाः स्वरूपं प्रतिपादयत।
 (ग) भाषायाः अर्थं विवेच्यताम्।
2. एकः प्रश्नः समाधेयः - 1 × 3 = 3
 (क) 'परः सन्निकर्षः संहिता' इति सूत्रं सोदाहरणं व्याख्यायताम्।
 (ख) उच्चारणस्थानानि कति सन्ति ? तेषां नामानि अपि लिख्यन्ताम्।
3. एकः प्रश्नः समाधेयः - 1 × 3 = 3
 (क) महाभारतस्य उपजीव्यत्वं वर्णयत।
 (ख) निरुक्तस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत।
4. एकः प्रश्नः समाधेयः - 1 × 3 = 3
 (क) अनुवाचनस्य आवश्यकतां प्रतिपादयत।
 (ख) श्लोकोच्चारणस्य विधयः विवेच्यताम्।
5. एकस्य प्रश्नस्य विस्तृतविवेचनं विधीयताम् - 1 × 5 = 5
 (क) रामायणस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत।
 (ख) वैदिकसाहित्यस्य किं स्वरूपं ? प्रतिपादयत।

भाग - 'ख'

6. अधस्तनेषु शुद्धं विकल्पं चित्वा लिख्यताम् - 1 × 15 = 15
 (क) ऊष्मवणो वर्तते -
 (i) ह (ii) ख
 (iii) घ (iv) झ

- (ख) भाषणकौशलविषये असङ्गतमस्ति ?
(i) मौनम्	(ii) वार्तालापः
(iii) सस्वरवाचनम्	(iv) संवादः
- (ग) “संस्कृतम्” इति पदे उपसर्गः वर्तते ?
(i) सम्	(ii) संस्
(iii) स	(iv) सु
- (घ) वाक्यविन्यासाय समुचितविधिरस्ति –
(i) श्रुतलेखः	(ii) सुलेखः
(iii) अनुलिपिः	(iv) सर्वविधयः
- (ङ) संस्कृतभाषायाः भाषापरिवारः अस्ति –
(i) द्राविड़परिवारः	(ii) भारोपीयपरिवारः
(iii) तिब्बतपरिवारः	(iv) काकेशियनः

- (च) पठ् धातोः लृटि उत्तमपुरुषैकवचने रूपं किं भवति ?
(i) पठामि	(ii) अपठम्
(iii) पठिष्यामि	(iv) पठेयम्
- (छ) व्यञ्जनसन्धौ विकारो जायते –
(i) विसर्गे	(ii) स्वरे
(iii) व्यञ्जने	(iv) अनुस्वारे
- (ज) ‘ट’ वर्गस्य उच्चारणस्थानं वर्तते –
(i) कण्ठः	(ii) तालुः
(iii) मूर्धा	(iv) दन्तः
- (झ) गीतायां कति अध्यायाः सन्ति ?
(i) 18	(ii) 19
(iii) 20	(iv) 21

- (अ) कति वेदाः सन्ति ?
- (i) 3 (ii) 4
- (iii) 5 (iv) 6
- (ए) 'अष्टाध्यायी' इति ग्रन्थः कस्य वर्तते ?
- (i) पाणिनेः (ii) पतञ्जलेः
- (iii) कालिदासस्य (iv) बाणभट्टस्य
- (ठ) कथाशिक्षणे किं न करणीयम् ?
- (i) सरलभाषायाः प्रयोगः (ii) कथावैशिष्ट्यवर्णनम्
- (iii) पुस्तकप्रयोगः (iv) अभिनयः
- (ड) कवीनां निकषं मन्यते –
- (i) गद्यम् (ii) पद्यम्
- (iii) नाटकम् (iv) चप्पूः
- (ढ) विश्वस्य बृहत्तमं महाकाव्यं मन्यते –
- (i) रामायणम् (ii) महाभारतम्
- (iii) रघुवंशम् (iv) किरातार्जुनीयम्
- (ण) कादम्बरी कथाग्रन्थस्य रचयिता वर्तते –
- (i) कालिदासः (ii) भासः
- (iii) बाणभट्टः (iv) माघः
-